

Др Радивоје ЈАНКОВИЋ⁸

Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд

Др Драјан АРЛОВ

Интернационални универзитет, Нови Пазар

Горан ВУЧКОВИЋ

Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд

ДОИ: 10.5937/bezbednost2303066J

УДК: 796.85:[351.74:343.125(497.11) 378.147:796.8(497.11)

Оригинални научни рад

Примљен: 7. 11. 2021. године

Ревизија: 20. 4. 2022. године

Ревизија: 12. 11. 2023. године

Датум прихватања: 13. 11. 2023. године

Употреба средстава за везивање: процедуре и контрола покретљивости

Апстракт: У овом раду је анализиран начин употребе средстава за везивање од стране овлашћених службених лица полиције (ОСЛ), с напласком на адекватности и ефикасности ових метода у ситуацијама када су испоњени законски услови, односно приликом сјечавања најада, отјора, бекства или самоовређивања. Након усјављања квалитетне контроле употребом других средстава принуде, ОСЛ може да одабере да ли ће средства за везивање употребити иако да руке буде везане испред или иза леђа. Појешна процена, уз недовољан и неодговарајући ниво контроле, може да доведе до понављања исте проблемске ситуације или до изазивања нових, ујркост иоме што су средства за везивање употребљена. Циљ овог рада је да помојне у дефинисању процедуре приликом употребе средстава за везивање, како би се ова средства принуде адекватно употребљавала на сијуран и безбедан начин и за ОСЛ и за лице према коме се употребљавају. Одговарајућим статистичким процедурама је ујврђена значајно мања брзина јрчања с рукама везаним иза леђа (4,37%) у односу на позицију када су руке везане

⁸ radivoje.jankovic@kpu.edu.rs

исцред, односно за 5,87% када су руке слободне. Између шрчања са слободним рукама и рукама везаних исцред шела није ушврђена сшашисшички значајна разлика. Такође, закључено је да смањена шокрешљивосш везивањем руку иза леђа смањује мошћносш манишулације, шшо омошћава осшварење вишеи нивоа квалитешне коншроле и ошжава изазивање нових шроблемских сшшуација.

Кључне речи: *сшцијално физичко образовање, средсшва шрине, коншрола шокрешљивосши, бексшво.*

Увод

Овлашћена службена лица полиције (ОСЛ) могу да примењују законом дефинисана полицијска овлашћења, која су у функцији квалитета и ефикасности обављања полицијских послова. Специфичност улоге полиције као државног органа огледа се у праву на примену овлашћења, посебно кроз употребу средстава принуде. Ова средства се примењују искључиво у ситуацијама када се проблемска ситуација не може решити другим методама (Стевандић, 2022). С обзиром на то да су ОСЛ одговорна за исход, морају бити адекватно едукована, а значајан део едукативно-тренажног процеса, који доприноси квалитету употребе средстава принуде, одвија се у оквиру наставно-научне дисциплине специјално физичко образовање (СФО) (Арлов, 2003; Вучковић и сар., 2011). Циљ едукације јесте професионално оспособљавање које омогућава да ОСЛ у јединственој појединачној проблемској ситуацији препознају законски основ за примену овлашћења у виду употребе средстава принуде (УСП). Такође, потребно је да буду оспособљени да одговорно донесу одлуку да ли ће расположиво право применити или неће. Уколико се одлуче на примену расположивог права, неопходно је да благовремено, на адекватан начин задовоље дефинисане принципе за успешно решавање конкретне појединачне проблемске ситуације и остваре квалитетну контролу над лицем према коме су применили овлашћење, на начин којим се неће изазвати непотребне штетне последице (Арлов, 2004). Овај веома деликатан сегмент УСП захтева висок ниво базичних и специфичних моторичких способности које се развијају у оквиру наставно научне дисциплине СФО (Вучковић, Јанковић, 2021). Након УСП неопходно је у законском року доследно, аргументовано и исти-

нито извести о примени овлашћења, али и стручно учествовати у поступку утврђивања оправданости и правилности УСП (Арлов, 2020).

Средстава принуде се могу употребити над лицем које је изазвало проблемску ситуацију дефинисану као самоповређивање, бекство, отпор или напад. У складу са Законом о полицији, ОСЛ то морају учинити суздржано и сразмерно, и то само ако се на други начин не може извршити задатак. Ефикасност решавања проблемских ситуација УСП односи се на квалитет успостављене контроле (Арлов, 2020; Вучковић, Јанковић, 2021). То се може учинити физичком снагом која омогућава непосредни контакт између ОСЛ и лица које је изазвало проблемску ситуацију. Друга средства принуде, која могу да се употребе по сопственом нахођењу, треба сматрати за помоћна средства којима је могуће олакшати остваривање контроле (електромагнетна средства, распршивач с надражујућим средством, службена палица и превентивно коришћење ватреног оружја), или побољшати ниво успостављене контроле при употреби средстава за везивање. Средства за везивање су, према законским одредбама, доступна не само ОСЛ већ и припадницима других државних органа, који имају законско овлашћење за њихову употребу. Главна функција ових средстава је омогућавање вишег нивоа контроле приликом решавања конкретних проблемских ситуација (Арлов, 2006).

Поступак везивања се може реализовати на два начина. Први, када постоје могућност и оправданост да ОСЛ саопшти своју намеру, а да грађанин према коме је намера усмерена то прихвати. Други, када грађанин не прихвати да се према њему употребе средства за везивање, или када би саопштавање намере ОСЛ негативно утицало на квалитет извршења службене радње. Такође, уколико постоји потреба за појачаном контролом над лицем, средства за везивање могу се користити непосредно после употребе физичке снаге. У оба случаја уз сталну контролу над лицем потребно је извршити одговарајућу припрему и довести лице одговарајућу (безбедну) позицију погодну за употребу различитих средстава за везивање (Вучковић, 2005; Арлов, 2006).

У Закону о полицији дефинисано је да се *средства за везивање могу употребити ради сјечавања најада, оштора, бекства или самоповређивања лица*. Даље се наводи да се употребом *смайра*

везивање руку лица испред тела или иза леђа, тако да се при томе не нанесе нејојребна телесна бол или њовреда везаном лицу. У Правилнику о њолицјским овлашћењима додатно се појашњава да се употребом средстава за везивање онемогућава ослобађање везаној лица, али без нашоњења нејојребној бола њрекомерним сѡезањем руку ројѡирајућим деловима службених лисица, њрекомерним сѡезањем ѡласѡичних зајѡеја или друјих за ѡо намењених или ѡојодних средсѡава. Из садржаја претходног текста види се да је, осим службеним лисицама, везивање лица са рукама испред или иза тела могуће извршити и пластичним затегама или другим средствима за то намењеним или погодним. Без обзира на врсту средства за везивање коју ОСЛ има намеру да употреби, неопходно је остварити контролу над лицем, као услов за сам поступак везивања. Осим тога, квалитетна контрола је неопходна у току везивања и након њега (Вучковић, Допсај, 2003; Арлов, 2006). Успостављање контроле може се реализовати применом овлашћења у виду издавања наређења и претње употребом и/или самом употребом адекватних средстава принуде (физичка снага, распршивач с надражујућим средством, електромагнетна средства, службена палица, ватрено оружје), с тим што се у завршном делу квалитетна контрола остварује употребом адекватних алата из простора физичке снаге (Арлов, 2020).

Овлашћеним службеним лицима остављена је слобода да одлуче да ли ће и на који начин употребити средства за везивање. Да би се постигла квалитетна контрола (пре и у току употребе средстава за везивање), неопходно је активно присуство ОСЛ уз одговарајући ниво бола који се изазива употребом физичке снаге, најчешће техникама полуга (Вучковић, Јанковић, 2021). На тај начин (везивањем и активношћу ОСЛ) могуће је осујетити понављање исте појединачне проблемске ситуације или изазивање нове (самоповређивање, бекство, отпор или напад). Употреба средстава за везивање претпоставља могући (у одређеним ситуацијама логичан) след након употребе физичке снаге, у циљу повећања квалитета контроле (Вучковић, 2005; Арлов, 2020). Другим речима, да би се извршило ефикасно везивање лица, потребно да ОСЛ оствари контролу алатима из простора физичке снаге и тиме омогући безбедну позицију у којој је могуће употребити било које од средстава за везивање.

У пракси, непоштовање принципа успостављања квалитетне контроле може бити узрок удаљавања (бежања), самоповређивања, отпора или напада лица, чак и након реализованог лишавања слободe. По сазнањима аутора овог рада, постоји значајан број оваквих догађаја, узрокованих неоствареном квалитетном контролом над лицем лишеним слободe, па и након употребе средстава за везивање. Међутим, велики број неевидентираних случајева може оставити простора за неповерење у наведена сазнања. Ипак, случај приказан у *Практикуму за криминалистику – тактику*, аутора Остоје Крстића (2002), у делу „Из наше праксе“, детаљно говори о последицама након лишења слободe лица и употребе средстава за везивање. У наведеном наслову, описани догађај се користи за приказ других облика поступања ОСЛ у обављању полицијских послова. Један део се односи и на недовољно квалитетно контролисано лице након везивања, које је успело да побегне, након чега су ОСЛ употребили ватрено оружје, а затим ангажовали значајне материјалне и људске ресурсе у периоду од десет дана како би поново остварили контролу над тим лицем. Такође, у ПУ Нови Сад, једно лице је након покушаја „примопредаје“ од стране ОСЛ у униформи припадницима криминалистичке полиције, искористило непостојање контроле (иако везан службеним лисицама са рукама испред тела) разбило стакло у холу службених просторија и, уз претњу самоповређивања делом поломљеног стакла, приморало ОСЛ да му омогуће удаљавање из службених просторија. Исто вече ово лице се, као тема разговора, појавило у једној ТВ емисији чији је гост био новопостављени начелник полицијске управе Нови Сад. Још један сличан успешан покушај бекства десио се приликом привођења лица из Рожаја у Подгорицу (према извештавању поступајућих ОСЛ, припадника полиције Републике Црне Горе). У том случају лице је било везано службеним лисицама (са рукама испред тела, без квалитетне контроле која се остварује присуством контролисаног бола) и успело је у покушају бекства. Након дужег ангажовања ОСЛ на трагању, лице је пронађено у једном речном току, жалост, без знакова живота. У наставку рада на овом случају, државни органи су дошли и до других информација, изузетно негативних по квалитет рада службе, а тиме и квалитет односа између полицијских службеника и грађана.

Приказани примери потврђују да, када је неко лишен слободе и везан службеним лисицама, не значи да је остварена квалитетна контрола над њим. Пракса показује да због непажње, погрешне процене или недовољног нивоа контроле, упркос употребљеним средствима за везивање, може да дође настанка нових проблемских ситуација (Арлов, 2016). Циљ овог рада је да помогне у дефинисању процедуре приликом употребе средстава за везивање, како би се ова средства принуде адекватно употребљавала на сигуран и безбедан начин и за ОСЛ и за лице према коме се употребљавају. Значај рада односи се на могућност да се полицијским службеницима помогне у доношењу одлуке када је у питању начин употребе средстава за везивање, с циљем остваривања квалитетне контроле над лицем лишеним слободе.

Методи

Адекватан начин употребе средстава за везивање анализиран је на основу:

1. вредновања квалитета контроле везаног лица;
2. брзине трчања у зависности од ограничења покретљивости горњих екстремитета (позиција руку: слободне, везане испред или иза тела).

Узорак испитаника

У истраживању је учествовало 76 студента мушког пола са Криминалистичко-полицијског универзитета у Београду. Просечна старост испитаника износила је $21,7 \pm 1,03$ година, телесна висина $182,2 \pm 6,5$ cm, телесна маса $82,7 \pm 8,8$ kg и индекс масе тела $24,8 \pm 2,2$ kg/m².

Мерење времена потребно да се савлада дисџанца од 20 метара

Сви испитаници су тестирани у оквиру предмета Специјално физичко образовање 3 – употреба средстава принуде, који се реализује на трећој години основних академских студија. Након детаљног објашњења циља, разлога и начина тестирања, као и одговара-

јуће функционалне припреме организма испитаника, они су имали задатак да што брже трче дистанцу дужине 20 метара. Уз адекватне паузе, које су испитаницима омогућиле потпун опоравак, тест је спроведен три пута у различитим условима:

1. трчање у стандардним условима са слободним рукама (20m),
2. трчање с рукама блокираним испред тела ($20m_{\text{ispred}}$),
3. трчање с рукама блокираним иза тела ($20m_{\text{iza}}$).

Време потребно да се претрчи 20 метара мерено је помоћу рачунарског система дизајнираног за испитивање физичке способности (*Physical ability test 02*), који се састоји од уређаја за усмеравање мере, апликативног софтвера и сензора (UNO-LEX, NS, Serbia). Фото-ћелије су постављене на две позиције удаљене 20 метара тако да пресецање зрака првог пара фото-ћелија покреће хронометар, док га пресецање зрака другог пара зауставља. На тај начин се мерило време потребно да се претрчи 20 метара. Резултат је изражен у секундама и представљен са три децимале.

Статистички методи

Резултати су анализирани применом основне дескриптивне статистичке процедуре. Израчунате су мере централне тенденције и дисперзије: аритметичка средина ($\bar{X}$), стандардна девијација (SD), минималне (Min.) и максималне вредности (Max.). Хомогеност групе утврђена је мерама које дефинишу нагнутост (Skew) и закривљеност (Kurt) у односу на Гаусову криву. Постојање статистичке разлике између тестова утврђено је анализом варијансе (ANOVA), док је разлика између парова појединачних варијабли ($20m - 20m_{\text{ispred}}$, $20m - 20m_{\text{iza}}$ и $20m_{\text{ispred}} - 20m_{\text{iza}}$) утврђена применом Бонферонијевог (*Bonferroni*) теста на нивоу статистичке значајности $p < 0,05$. За све статистичке анализе коришћен је софтверски програм *SPSS Statistics 17.0* (Hair et al., 1998).

Резултати

У Табели 1 приказани су резултати дескриптивне статистике за сва три мерења изражени у секундама.

Табела 1. Резултати дескриптивне статистике

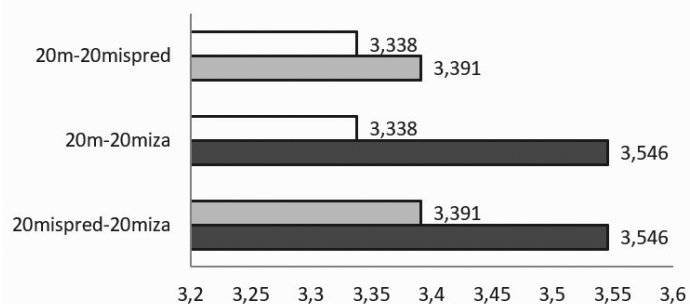
	$\bar{x}$	SD	Min.	Max.	Skew.	Kurt.
20m (s)	3,338	0,159	3,014	3,710	0,323	-0,470
20m _{ispred} (s)	3,391	0,166	3,093	3,885	0,601	0,127
20m _{iza} (s)	3,546	0,186	3,185	4,002	0,397	-0,204

Посматрано на генералном нивоу, резултати анализе варијансе указују на постојање статистички значајних разлика у моторичким способностима које се односе на брзину спринтерског трчања између група ($F = 30,163$; $p < 0,01$). У Табели 2 приказани резултати Бонферонијевог теста којим је утврђена разлика између три начина трчања. Постојање статистички значајне разлике утврђено је између 20m и 20m_{iza}, као и између 20m_{ispred} и 20m_{iza}, док између 20m и 20m_{ispred} није уочена статистички значајна разлика.

Табела 2. Резултати разлика утврђених Бонферонијевим тестом

Тест	Апсолутна разлика (s)	Релативна разлика (%)	p	
20m	20m _{ispred}	-0,053	1,56	0,168
	20m _{iza}	-0,207*	5,87	0,000
20m _{ispred}	20m _{iza}	-0,154*	4,37	0,000

* $p < 0,05$

Слика 1. Разлике у времену потребном да се пређе 20 метара између посматраних начина трчања

Дискусија

Контрола над лицем према коме се ујошребљавају средства за везивање

Ниво контроле остварене над лицем према коме се примењује овлашћење у виду употребе било ког средства принуде један је од два⁹ основна критеријума за вредновање квалитета извршења службеног задатка (Arlov, Popović, 2016). Квалитетна контрола лица, пре, у току и након употребе било ког средства за везивање, обавеза је ОСЛ и представља део њихових специфичних компетенција. Оствареним осећајем бола, употребом полуга (нпр. полугама прекомерним увртањем у зглобу рамена, у стојећем или лежећем положају на стомаку) могуће је обезбедити услове за употребу сваког средства за везивање, а посебно за везивање у позицији када су руке лица које се везују иза његовог тела. Присуство неопходног контролисаног бола пружа могућност да ОСЛ самостално и без журбе употреби средство за везивање, али и онемогући настајање непотребног телесног бола или повреде везаном лицу. Када је у питању везивање службеним лисицама, обавеза ОСЛ је да онемогуће неконтролисано смањење обухвата лисица везаног дела тела ангажовањем дуплог закључавања. За ангажовање ове техничке могућности службених лисица потребно је значајно време, а тиме и неопходна контрола над лицем (Arlov, 2006a; Арлов, 2020).

Ефикасност решавања појединачних проблемских ситуација одређена је нивоом остварене контроле, чиме се умањују шансе да се изазове нова проблемска ситуација или понови првобитна. Употреба средстава за везивање може се дефинисати као специфична моторичка способност ОСЛ која се условно може поделити на фазе: довођење у позицију за везивање, специфична манипулација (узимање средстава за везивање, сам процес везивања и, уколико су у питању службене лисице, активирање дупле акције), стварање услова за устајање лица лишеног слободе, вођење, укрцавање, транспорт, искрцавање... (Арлов, 2020). У свим сегментима, на специфичан начин се изазива одговарајући ниво бола, који уз

---

9 Ниво штетности насталих последица, поводом примене овлашћења у виду употребе средстава принуде, неизоставан је критеријум у поступку утврђивања оправданости и правилности примене наведеног овлашћења.

адекватно издавање наређења омогућава ОСЛ да ефикасно, оправдано и правилно употреби средства принуде у циљу решавања проблемске ситуације.

Како је приказано у примерима из праксе, везано лице може да понови или изазове нову проблемску ситуацију, што наводи на закључак да сама средства за везивање нису гарант спречавања бекства, самоповређивања или напада. За спречавање нових проблемских ситуација потребан је одговарајући ниво контроле који ОСЛ остварује непосредним физичким контактом. Повећање контроле над лицем употребом средстава за везивање остварује се, у суштини, ограничавањем покретљивости везаног сегмента. Међутим, везивање руку испред тела смањује могућност извођења покрета на страну (бочно), али покретљивост руку испред тела није умањена. Такође, с рукама испред тела могуће је узимање предмета, као и манипулација њима. Покретљивост и манипулација у тренуцима када не постоји адекватан ниво контроле над лицем (упркос употребљеним средствима за везивање) могу да доведу до свих типова проблемских ситуација (самоповређивање, бежање, отпор или напад). С друге стране, везивањем иза леђа значајно се смањују и покретљивост и могућност манипулације. Тако се у одређеној мери (свакако не у потпуности) умањује могућност изазивања проблемских ситуација у тренуцима када лице јесте везано, али није успостављен довољан ниво квалитетне контроле.

Разлике у брзини њрчања са рукама везаним испред и иза њела

Једна од проблемских ситуација које могу да настану и поред употребе средстава за везивање јесте и бекство. То би значило да је, након решавања актуелне проблемске ситуације, услед недостатка квалитетне контроле (грешка ОСЛ) лицу омогућено да побегне. Новонастала појединачна проблемска ситуација захтева поновно успостављање квалитетне контроле задовољењем принципа који се односе на благовремено препознавање, брзо доношење одлуке и реаговање, уз избор и реализацију одговарајућих алата из простора физичке снаге као законитог средства принуде (Арлов, 2020). Другим речима, потребно је стићи лице, остварити контакт с њим, а затим га, као што се наводи у *Закону о њолицији*, приморати на

послушност. Уколико су средства за везивање претходно употребљена, постоје две могућности под којима је бекство остварено – с рукама везаним испред тела и с рукама везаним иза тела. Анализе резултата овог истраживања показале су да не постоји статистички значајна разлика између трчања са слободним рукама и трчања с рукама везаним испред тела. Међутим, испитаницима је с рукама везаним испред тела било потребно статистички значајно мање времена (0,154 секунде, 4,37%) да претрче 20 метара него када су им руке биле везане иза тела. Такође, статистички значајна разлика утврђена је између група која су трчале са слободним рукама у односу на групу која је имала руке везане иза леђа, а разлика је износила 0,207 секунди, односно 5,87% (Табела 2). Практично посматрано, када је реч о брзини трчања, везивање руку испред тела није значајан ометајући фактор у ситуацијама у којима лице успе да се ослободи контроле и започне бежање.

Опрема коју униформисани полицијски службеници носе током радног времена има за циљ да помогне у решавању проблемских ситуација, јер када физичком снагом не може да се постигне жељени резултат, законом су предвиђена и друга средства принуде, у виду електромагнетних средстава, распршивача с надражујућим средством, службене палице, средстава за везивање и ватреног оружја (Arlov et al., 2015). Такође, у одређеним ситуацијама и задацима полицијски службеници носе и додатну заштитну опрему. С једне стране, опрема може да олакша савладавање лица и/или повећа безбедност ОСЛ, али с друге стране, њена маса смањује брзину кретања и мобилност (Dawes et al., 2015; Orr et al., 2019). Решавање проблемских ситуација бекства полицијски службеници дефинишу као активност током које се улаже максималан напор (Anderson et al., 2001), приликом чега маса опреме ОСЛ може да буде додатни отежавајући фактор. У истраживању које су спровели Јанковић и Коропановски (2020) посматрано је како опасач с припадајућом опремом утиче на брзину спринтерског трчања. Том приликом утврђено је да време потребно да се претрчи 20 метара с масом опасача статистички значајно (за 4,29%) утиче на време трчања у односу на спортску опрему. Уколико се резултати наведеног истраживања упореде с приказаним резултатима, може се констатовати да испитаник са рукама везаним испред тела претрчи 20 метара за краће време него испитаник који носи опасач за

3,13%. Међутим, у случају када су руке везане иза леђа, ситуација је обрнута, тј. испитаник са рукама везаним иза леђа трчи спорије за 1,4% него испитаник који је оптерећен опасачем. Другим речима, смањена покретљивост коју изазива положај руку везаних иза леђа више утиче на смањење брзине спринтерског трчања него што то чини маса опасача, па се на основу ових истраживања може претпоставити да би ОСЛ лакше и ефикасније успео да реши новонасталу проблемску ситуацију бежања уколико се средства за везивање употребљавају тако да се руке везују иза леђа.

Осим што маса опреме коју носе полицијски службеници утиче на праволинијско спринтерско трчање, утврђено је да постоје статистички значајне разлике и када је у питању трчање с променама правца (Kukić et al., 2020). У овом истраживању утврђено је да додатно оптерећење од 10 килограма смањује резултат Илиноис теста агилности за 1,22 секунде код мушкараца и 2,08 секунди код жена. Такође, установљено је да, без оптерећења, мушкарци постижу боље резултате него жене за 13,5%, а да се са увођењем оптерећења та разлика повећава и износи 15,88% – маса опреме има већи негативан утицај на жене. Успешност решавања проблемских ситуација (што укључује и бежање), с једне стране, зависи од морфолошких и психолошких карактеристика, нивоа утренираности, тактике и опреме полицијских службеника, а с друге стране, од карактеристика и способности лица према коме се средства принуде употребљавају (Vučković et al., 2011; Janković et al., 2020; Вучковић, Јанковић, 2021). Због свега наведеног, у циљу доношења одговарајуће одлуке о начину УСП, треба узети у обзир и чињеницу да за успостављање контроле над лицем полицијски службеници морају анализирати све релевантне факторе који утичу на ефикасност. Када су у питању средства за везивање, гледано у односу на циљ њихове употребе, може се закључити да се већа ефикасност остварује везивањем руку иза леђа.

Закључак

Средстава за везивање могу се користити као помоћна средства за успостављање вишег нивоа контроле над лицем лишеним слободе. Основна контрола се може остварити само непосредним контактом уз стално и активно учешће ОСЛ, које адекватним алатима

из простора физичке снаге може правовремено изазвати одговарајући ниво бола. У том циљу (квалитетна контрола), осим физичке снаге и средстава за везивање, неопходна је примена и овлашћења у виду упозорења и наређења. Другим речима, средства за везивање служе само да ограниче покретљивост и тиме помогну ОСЛ да физичким контактом оствари квалитетну контролу којом се неутралише могућност самоповређивања, бекства, отпора или напада. Средства за везивање употребљавају се у складу са *Законом о полицији*, којим је одређено да се *у употреби средстава за везивање, по правилу, смањена везивање руку лица испред тела или иза леђа*. На који начин ће се ОСЛ употребити средства принуде (па и средства за везивање), зависи од личне процене сваке појединачне проблемске ситуације.

У односу на циљ употребе средстава за везивање (спречавања самоповређивања, бекства, отпора или напада) може се закључити да се виши ниво сигурности остварује када се руке вежу иза тела, уз константну активност ОСЛ током контроле лица. Разлози за то су:

1. смањена покретљивост руку, којом се отежава остваривање нове појединачне проблемске ситуације из групе општих проблемских ситуација самоповређивања, бекства, отпора и/или напада;
2. смањена брзина трчања, што за ОСЛ олакшава решавање проблемске ситуације бежања; ова нова проблемска ситуација може да настане само када ниво контроле није одговарајући, тј. само због пропуста у контроли, након лишења слободе, везано лице може успети у покушају бекства.

С циљем унапређења начина употребе средстава за везивање (не само службених лисица) у наредним истраживањима потребно је анализирати сегменте физичке снаге и специфичне манипулације који се односе на употребу овог средства принуде. Адекватни начини могу да воде ка процедурама којима би се повећала ефикасност УСП, односно онемогућило самоповређивање, бежање, пружање отпора (пасивног и активног) и извођење напада лица које је лишено слободе. Крајњи циљ било би побољшање едукативно-тренажног процеса у оквиру СФО, које би могло позитивно да утиче на ниво специфичних компетенција, односно на квалитет и професионалност поступања ОСЛ приликом примене овлашћења у виду употребе средстава принуде.

Литература

1. Anderson, G., Plecas, D., Segger, T. (2001). Police officer physical ability testing re-validating a selection criterion. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 24(1), 8–31.
2. Арлов, Д. (2003). Физичка снага у функцији заштите безбедности припадника полиције. Угрожавање безбедности припадника полиције. *Зборник радова са међународно научно-сврхуно савејовање*, Београд: ПА. 223-230.
3. Арлов, Д. (2004). *Алаји самоодбране*. Нови Сад, ФБ Принт.
4. Арлов, Д. (2006). Употреба средстава принуде-средства за везивање. *Безбедносћ*, 48(4), 633-646.
5. Arlov, D. (2006a). Handcuffs with Two-sided Unlocking Using a Modified Key. In *„Policing in Central and Eastern Europe, Past, Present and Future.* (164-165) Maribor: Faculty of Criminal Justice and Security.
6. Арлов, Д. (2016). Анализа садржаја проблематике лишавања слободе у националним уџбеницима из криминалистике. *Безбедносћ*, 58(3), 72–95.
7. Арлов, Д. (2020). *Ујојреба средсћава йрнуде: овлашћење йолицје*. Нови Сад.
8. Arlov, D., Ivanović, A., Janković, R. (2015). Quality of the use of menace of coercion and determinating their justifiability and regularity in order to build the trust of citizens in state institutions. *Proceeding book of: International scientific conference Archibald Reiss Days*, (pp. 423–429), Belgrade, Academy of Criminalistic and Police Studies.
9. Arlov, D., Popović, M. (2016). Kvalitet utvrđivanja opravdanosti i pravilnosti upotrebe sredstava prinude u funkciji jačanja odnosa policije i drugih грађана. *„Unapređivanje sigurnosne uloge policije primljenom novih tehnologija i metoda“ V међународна знанствено-стручна конференција – Истраживачки дани Visoke полицијске школе*, Zagreb. Zbornik сажетак радова, 60-61.
10. Вучковић, Г. (2005). Основна манипулација формацијским средствима за везивање – лисице. *Безбедносћ*, 47(2), 286–301.
11. Вучковић, Г., Благојевић, М., Допсај, М. (2011). *Сјецјјално физичко образовање 2*. Криминалистичко-полицијска академија, Београд.

12. Вучковић, Г., Допсај, М. (2003). Поузданост тестова за процену основне оспособљености за употребу средстава за везивање код полицајаца. *Зборник радова*, Полицијска академија, Београд, 325–343.
13. Вучковић, Г., Јанковић, Р. (2021). *Специјално физичко образовање 3 – ситуациони ниво и употреба средстава принуде*. Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд.
14. Vučković, G., Subošić, D., Kekić, D. (2011). Physical abilities of police officers as prerequisite for suppressing violence at sporting events in the Republic of Serbia. *Facta universitatis – series: Physical Education and Sport*, 9(4), 385–397.
15. Dawes, J., Orr, R.M., Elder, C., Krall, K., Stierli, M., Schilling, B. (2015). Relationship between selected measures of power and strength and linear running speed amongst special weapons and tactics police officers. *Journal of Australian Strength and Conditioning*, 23(3), 23-28.
16. *Закон о полицији*, Службени гласник РС, бр. 6/2016, 24/2018 и 87/2018.
17. Janković, R., Koropanovski, N. (2020). Gender differences in short sprint performance with and without occupational load. In *“Archibald Reiss days”, Volume 1, Edt. Jaćimovski, S.* (pp 741-747), University of Criminal Investigation and Police Studies, Belgrade.
18. Janković, R., Spasić, D., Koropanovski, N., Subošić, D., Dopsaj, M., Vučković, G., Dimitrijević, R., (2020). Physical Abilities and Gender Differences: Binary Logic or Gender Dualism of the Police Organisation? *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 71 (4), 283–296.
19. Крстић, О. (2002). *Практикум за криминалистику – тактику*. Полицијска академија, Београд.
20. Kukić, F., Koropanovski, N., Janković, R., Čvorović, A., Dawes J. J., Lockie G. R., Robin M. O., Dopsaj M. (2020). Association of sex-related differences in body composition to change of direction speed in police officers while carrying load. *International Journal of Morphology*. 38(3), 731-736.
21. Orr, R., Kukic, F., Cvorovic, A., Koropanovski, N., Jankovic, R., Dawes, J., Lockie, R. (2019). Associations between fitness measures and change of direction speeds with and without occupational loads in female police officers. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(11), 1947.

22. Правилник о полицијским овлашћењима (Службени гласник РС бр. 41/2019).
23. Стевандић, Д. (2022). Полицијско овлашћење: прилог теоријско-правном одређењу појма. *Безбедности*, Београд, 64(2), 119-144.
24. Hair, J., Anderson, R., Tatham, R., Black, W. (1998). *Multivariate Data Analysis (Fifth Ed.)*. USA, Prentice – Hall, Inc.

Use of Restraint Devices: Procedures and Control of Mobility

Abstract: *In this paper, the method of using restraints by authorized police officers (APO) is analysed, with an emphasis on the adequacy and efficiency of these methods in situations where legal conditions are met, specifically in preventing attacks, resistance, escape, or self-injury. After establishing quality control using other means of force, the APO can choose whether to use the means of restraint so that the hands are tied in front of or behind the back. Misjudgement with an insufficient and inadequate level of control can lead to repetition of problem situations or the emergence of new problem situations, despite the usage of means of restraint. The goal of this paper is to help define the procedure for using means of restraint, so that this means of force can be used adequately, in a safe and secure manner for both the APO and the person on whom the means of restraint are used. The results showed a decrease in running speed with the hands tied behind the back compared to when the hands are tied in the front by 4.37%, and by 5.87% when the hands are free. No significant difference has been found between running speeds with hands free and with hands tied in front of the body. Reduced mobility resulting from tying the hands behind the back allows a higher quality level of control and reduces the possibility of new problem situations occurring.*

Keywords: *specialized physical education, means of coercion, mobility control, escape.*